

Отже, на основі викладених вище результатів дослідження, можна стверджувати, що конструювання ефективної безпекової політики на рівні мікроекономічних систем потребує реалізації процесу широкої інтеграції інструментарію інтелектуально-орієнтованого та цифрового розвитку, з метою дієвої елімінації загроз принципово нового типу, та застосуванні більш ефективних засобів у подоланні традиційних форм економічних явищ деструктивного характеру.

Список використаних джерел

1. Єрешко Ю. О. Парадигма інтелектуальної економіки. Економіка та суспільство. 2021. № 27 URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/456>
2. Солосіч О. С., Тульчинська С.О. Особливості забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: збірник тез доповідей III міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 грудня 2022 року). Київ, 2022. С. 197.

Цебень Р. Л.,

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
обліку, аудиту та оподаткування,
Хмельницький національний університет*

ПІДХОДИ ДО ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ-ОПЕРАТОРІВ СИСТЕМИ РОЗПОДІЛУ

Оцінка поточної вартості об'єктів основних засобів регламентується відповідними Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Необхідно враховувати вимоги МСБО 16 щодо вибору моделі їх оцінки, оскільки частка основних засобів в активах електроенергетичних підприємств-операторів системи розподілу є значною.

Згідно МСБО 16 «Основні засоби» суб'єкт господарювання має обирати своєю обліковою політикою або модель собівартості або модель переоцінки для класів основних засобів.

Превалювання оцінок за справедливою вартістю над оцінками за собівартістю і навпаки є предметом дискусій серед фахівців. Так, Е. Хендриксен та М. Ван Бреда під час оцінювання майна розділили всі

дослідників на «істориків» та «футуралістів». Перші віддають перевагу оцінюванню активів за собівартістю, що краще відображає минуле компанії. Другі вибирають оцінювання за поточними витратами, оскільки воно дає змогу виявити перспективи фірми. «Історики» нерідко, хоча й не завжди в основу ставлять оцінювання прибутку. Баланс для них – це не більш, ніж реєстр сальдо рахунків, що переходить на майбутній період.

«Футуралісти» на перше місце ставлять баланс, вважаючи рівень прибутку похідним від діяльності фірми. Інші фахівці визначають ці два підходи як «доходи/витрати фірми» й «активи/кредиторська заборгованість» [1, с. 236].

Прихильники моделі оцінки основних засобів за собівартістю вважають даний підхід більш об'єктивним та надійним, оскільки оцінка історична собівартість є найбільш достовірною, може бути перевірена та документально підтверджена; забезпечує дотримання принципу відповідності доходів і витрат; є зрозумілою і зручною; в її основу покладено оцінку, яка включає:

- ✓ ціну його придбання, включаючи імпортні мита та невідшкодовувані податки на придбання після вирахування торговельних знижок та цінових знижок;
- ✓ будь-які витрати, які безпосередньо пов'язані з доставкою активу до місця розташування та приведення його в стан, необхідний для експлуатації у спосіб, визначений управлінським персоналом;
- ✓ первісну попередню оцінку витрат на демонтаж, переміщення об'єкта та відновлення території, на якій він розташований, зобов'язання за якими суб'єкт господарювання бере або коли купує цей об'єкт, або коли використовує його протягом певного періоду з метою, яка відрізняється від виробництва запасів протягом цього періоду.

Відповідно, оцінка за справедливою вартістю вважається цими дослідниками суб'єктивною, оскільки на її визначення впливає ринкова ціна, яка залежить від наявності активного ринку, коригування ринкової ціни, на які впливають різні фактори залежно від обраної методики.

Інші вчені доводять, що оцінка за фактичною собівартістю може відрізнитися залежно від впливу факторів, пов'язаних з витратами на доставку активу до місця розташування та приведення його в стан, необхідний для експлуатації та є суб'єктивною для кожного окремого суб'єкта господарювання. Справедлива ж вартість не залежить від специфіки конкретної організації та її метою є визначення такої оцінки об'єкта обліку, яка найбільш вірогідно відображає його цінність. Відповідно оцінка за справедливою вартістю розглядається як об'єктивна.

Вибір моделі обліку оцінки після визнання основних засобів впливає на якість інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку і відповідно впливає на управлінські рішення, що приймаються на їх основі. В таблиці 1 наведено переваги та недоліки застосування справедливої вартості для прийняття управлінських рішень

Таблиця 1

Переваги та недоліки застосування справедливої вартості під час прийняття управлінських рішень

Переваги та недоліки застосування справедливої вартості під час прийняття управлінських рішень	
Переваги	Недоліки
Справедлива вартість є чинником інвестиційної привабливості	Справедлива вартість є комбінацією різних способів оцінок
Справедлива вартість ефективна для оцінки майбутніх грошових потоків	Необхідність наявності активного ринку. За його відсутності вважається умовною
Справедлива вартість – це поточна вартість	З плином часу показники, розраховані за справедливою вартістю будуть неактуальними

Джерело: узагальнено автором за даними [1;2; 3; 4].

Незважаючи на недоліки, притаманні оцінкам за справедливою вартістю, на нашу думку, модель переоцінки є більш привабливою в контексті прийняття управлінських рішень, оскільки дозволяє отримати релевантну інформацію для внутрішніх користувачів про поточну вартість основних засобів для оцінки майбутніх грошових потоків та розрахунку необхідних інвестицій в електричні мережі.

Аналіз облікових політик та фінансової звітності енергопостачальних компаній показує, що більшість з них обирають модель переоцінок для класів основних засобів та проводять дооцінки основних засобів. При цьому в переважній більшості випадків підприємства недотримуються вимог щодо періодичності таких дооцінок (уцінок).

Оцінка справедливої вартості конкретного активу здійснюється відповідно до МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». Відповідно до МСФЗ 13 справедливою вартістю є ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції на основному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна), незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання [5].

Підприємства повинні обрати підставу для оцінки вартості об'єктів електричних мереж або здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди шляхом найвигіднішого та найкращого використання активу, або шляхом продажу його іншому учасникові ринку, який використовуватиме цей актив найвигідніше та найкраще

У зв'язку з відсутністю активного ринку для продажу об'єктів іншим учасникам, підставою для оцінки більш доцільно для енергопостачальних компаній обрати здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди шляхом найвигіднішого та найкращого використання активу.

Відповідно до МСФЗ 13 найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива враховує таке використання актива, яке є фізично можливим, юридично дозволеним та фінансово обґрунтованим, а саме:

- ✓ використання, яке є фізично можливим, враховує фізичні характеристики актива, які були б взяті до уваги учасниками ринку при визначенні ціни актива (наприклад, місце розташування або розмір об'єкта власності);
- ✓ використання, яке є юридично дозволеним, враховує будь-які юридичні обмеження на використання актива, які були б взяті до уваги учасниками ринку при визначенні ціни актива (наприклад, регулювання зонувannya, що застосовується до об'єкта власності);
- ✓ використання, яке є фінансово обґрунтованим, враховує, чи генерує використання актива, яке є фізично можливим та юридично дозволеним, адекватний дохід або грошові потоки (враховуючи вартість перетворення актива для такого використання) для отримання інвестиційного доходу, який учасники ринку вимагали б від інвестиції у такий актив, вкладеної для такого використання [5].

Методи оцінки справедливої вартості, передбачені МСФЗ 13 повинні максимізувати використання відкритих вхідних даних та мінімізувати використання закритих вхідних даних, що дозволить підвищити рівень достовірності оцінки за справедливою вартістю.

Аналіз методів оцінки справедливої вартості, запропонованих МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості» показує, що для об'єктів розподільчих мереж найбільш вірогідним є застосування витратного підходу. Витратний підхід відображає суму, яка потрібна була б зараз, щоб замінити експлуатаційну потужність активу, яку часто називають поточною вартістю заміщення.

Недоліком затратного підходу до оцінки справедливої вартості є те, що він не дозволяє в повній мірі наблизити вартість основних засобів до ринкової вартості.

Список використаних джерел

1. Хендриксен Э., Ван Бреда М. Теория бухгалтерского учета. 1997. 576 с.
2. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку: моногр. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс». 2012. 261с.
3. Голов С.Ф. Облік сільськогосподарських активів за справедливою вартістю: проти течії. Облік і фінанси АПК. 2006. № 11. С. 87–90.
4. Ловінська Л.Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: моногр. Київ: КНЕУ, 2006.
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка за справедливою вартістю». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text (дата звернення 03.03.2023)

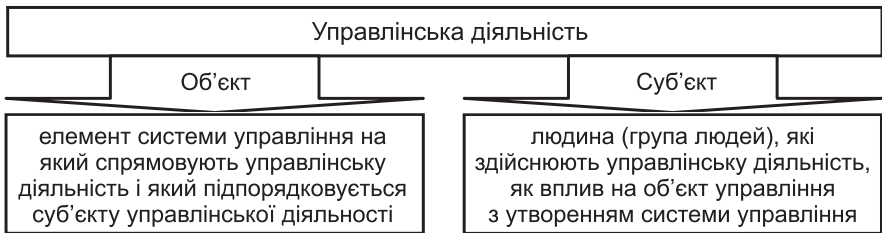
Цегельник Н. І.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Поліський національний університет*

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Лісогосподарські підприємства – це специфічні організаційні структури, які займаються посадкою та вирощуванням лісів, утриманням лісів, придбанням і продажем лісової продукції [2].

В основі управлінської діяльності підприємства лежать управлінські рішення, які приймають суб'єкти управлінської діяльності відносно об'єктів управління (рис. 1).

Рис. 1. Об'єкт та суб'єкт управлінської діяльності лісогосподарського підприємства